

AUKŠTAITIJOS SAUGOMŲ TERITORIJŲ DIREKCIJA
2025-2028 METŲ PERĖJIMO PRIE KLIMATUI NEUTRALIOS VEIKLOS PLANAS

I dalis. Metodikos apžvalga

1. Metodikos apžvalga

(Aprašykite, kaip buvo apskaičiuotos įstaigos ŠESD emisijos baziniais metais, taip pat, kaip buvo renkami ir apdorojami skaičiavimui reikalingi duomenys (nepamirškite paminėti pagrindinių duomenų šaltinių). Paaiškinkite, kaip vyko ŠESD mažinimo priemonių planavimas, bei nurodykite įstaigos padalinį, atsakingą už plano vykdymą)

ASTD ŠESD emisija apskaičiuota naudojant Lietuvos bankų asociacijos tinklapyje pateikta ŠESD emisijų skaičiuokle.

Skaičiavimui naudotos tiesioginės pastato šildymui, elektros ir kuro suvartojimo 2023 metų išlaidos.

Už duomenų surinkimą ir skaičiavimą atsakingas Bendrųjų reikalų skyrius.

II dalis. Įstaigos perėjimo prie klimatui neutralios veiklos planas

1. Įvadas

(Glaustai pristykite įstaigos veiklą, įvardykite tas veiklos sritis, kuriose įstaiga išmeta daugiausia ŠESD)

Aukštaitijos saugomų teritorijų direkcija (ASTD) - įstaiga įgyvendinanti valstybinių gamtinių rezervatų, valstybinių gamtinių ir kompleksinių draustinių, gamtos paveldo objektų, valstybinių parkų, biosferos rezervatų ir šioms saugomoms teritorijoms nustatytų buferinės apsaugos zonų, biosferos poligonų, atkuriamųjų sklypų ir kitų teritorijų, kurioms suteiktas „Natura 2000“ teritorijos statusas (toliau – Saugomos teritorijos), politiką bei organizuojanti valstybės įsteigtų Saugomų teritorijų apsaugą ir tvarkymą, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos ir atkūrimo politikos priemonių įgyvendinimą Lietuvos Respublikos teritorijoje.

2. **SSGG** analizė (Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė)

2.1. Stiprybės

(Glaustai pristatykite įstaigos stiprybes pereinant prie klimatui neutralios veiklos, pvz. nurodykite įstaigos resursus, galinčius padėti efektyviau pereiti prie klimatui neutralios veiklos, praktikas bei priemones, kuriomis galite naudotis mažinant įstaigos ŠESD, jau įgyvendintas veiklas, kurias galima naudoti kaip gerąjį įstaigos pavyzdį. Jei vykdate mokymus, susijusius su ŠESD mažinimu, tvarumu, klimatui neutralia veikla, įstaigos darbuotojams.)

- 2.1.1. 24,9 proc sunaudojamos elektros energijos yra iš atsinaujinančių šaltinių;
- 2.1.2. dalis naudojamų elektros prietaisų yra taupantys energiją;
- 2.1.3. Įdiegta atliekų rūšiavimo sistema;
- 2.1.4. 100 proc. viešųjų pirkimų yra žalieji;
- 2.1.5. darbuotojams sudaryta galimybė dirbti nuotoliniu būdu, 13,89 proc. darbuotojų pastoviai dirba nuotoliniu būdu;
- 2.1.6. naudojama elektroninė dokumentų valdymo sistema;
- 2.1.7. dirba aukštos kvalifikacijos specialistai, kurie turi specifinių žinių ir patirties savo srityse;
- 2.1.8. organizuoja švietėjišką veiklą, savanorystės veiklas, propaguoja tvarius lankymosi saugomose teritorijose būdus;
- 2.1.9. vykdo gamtotvarkos veiklas gamtinėse teritorijose ir taip užtikrina gera jų būklę arba jų atkūrimą, kas prisideda prie CO2 absorbavimo.

2.2. Silpnybės

(Jei yra žinoma, glaustai apibendrinkite įstaigos silpnybes, kurios gali trukdyti pereiti prie klimatui neutralios veiklos, pvz. trumpalaikiškumas, ribotas įstaigos biudžetas, žmogiškųjų resursų trūkumas ir pan.)

2.2.1. nors Direkcija gauna finansavimą iš valstybės biudžeto, šie ištekliai gali būti riboti ir priklausomi nuo politinių sprendimų;
2.2.2. esant ribotam įstaigos biudžetui artimoje perspektyvoje nėra galimybės:

- atsinaujinti turimų benzinu ar dyzelinu varomų automobilių į hibridinio ar elektrinio tipo varikliais varomus automobilius bei įsirengti elektromobilių krovimo stotelių
- modernizuoti geoterminį šildymą sumontuojant automatinius termoreguliacinius termometrus
- kietą kurą ar dujas šildymui naudojančius objektus modernizuoti ir pakeisti šildymo sistemą į gamtą tausojantį geoterminį šildymą

2.2.3 Trūksta lėšų, specialistų ir kompetencijų įgyvendinti tvarius, inovatyvius sprendimus.

2.3. Galimybės

(Ivardinkite įstaigos galimybes ateityje kai bus užtikrinta klimatui neutrali veikla, pvz. įstaigos pranašumai perėjus prie klimatui neutralios veiklos ir sumažinus ŠESD, ilgalaikio darnumo užtikrinimas ir pan.)

- 2.3.1. taupyti elektros ir šilumos energiją (galimas klimatinių veiksnių (temperatūros augimas) poveikis);
- 2.3.2. pasinaudoti programų, finansuojančių tvarius sprendimus, galimybėmis (elektrinių ar hibridinių automobilių įsigijimas, šildymo ir vėdinimo sistemų, pastatų modernizavimas);
- 2.3.3. palaikyti prižiūrimų ir tvarkomų gamtinių teritorijų, absorbuojančių CO₂, gerą būklę, atkurti pažeistas gamtines teritorijas;
- 2.3.4. naujos ir pažangios technologijos gali padėti efektyviau naudoti išteklius ir mažinti ŠESD emisijas;
- 2.3.5. glaudesnis bendradarbiavimas tarp valstybės įstaigų gali padėti įgyvendinti inovatyvius sprendimus ir dalintis gerąja praktika.

2.4. Grėsmės

(Jei yra žinoma, glaustai paminėkite pagrindinius iššūkius ir grėsmes, su kuriais įstaiga susidurs siekdama mažinti neigiamą poveikį aplinkai)

- 2.4.1. Negautas finansavimas iš programų, finansuojančių tvarius sprendimus. Negautos lėšos, reikalingos prisidėti prie projektų, finansuojančių tvarius sprendimus, įgyvendinimo;
- 2.4.2. perėjimas prie klimatui neutralios veiklos gali reikalauti didelių pradinių investicijų į naujas technologijas, infrastruktūrą ir mokymus;
- 2.4.3. pasikeitęs teisinis reglamentavimas gali pareikalauti papildomų, nenumatytų išteklių, padidinti jau esamą administracinę naštą;
- 2.4.4. trūkstant specialistų ir techninės pagalbos, gali būti sudėtinga įdiegti ir prižiūrėti naujas technologijas;
- 2.4.5. inovatyvūs sprendimai gali pareikalauti didelių aptarnavimo resursų;
- 2.4.6. klimato pokyčiai gali sukelti nenumatytų iššūkių;
- 2.4.7. sumažėjęs finansavimas pagrindinėms funkcijoms.

3. Sąsaja su strateginiais tikslais

(Ar įstaigos strateginiai tikslai gali būti pasiekti įgyvendinus klimatui neutralias veiklas? Jei yra žinoma, įvardinkite svarbiausius strateginius tikslus, prie kurių įgyvendinimo, prisidės įstaiga, siekdama pereiti prie klimatui neutralios veiklos)

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2025–2027 metų strateginiame veiklos plane numatyti strateginiai uždaviniai, susiję su Direkcijos veikla:

- 02-001-06-08 (P) uždavinys. Išsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę, ekosistemų, jų paslaugų kokybę bei kraštovaizdžio savitumą ir užtikrinti darnų gamtos išteklių naudojimą.
- 02-001-11-08 (T) uždavinys. Plėtoti saugomų teritorijų sistemą, organizuoti saugomų teritorijų apsaugą, tvarkymą, priežiūrą, stebėseną, šviesti visuomenę.
- 02-001-11-09 (T) uždavinys. Išsaugoti biologinę įvairovę, kraštovaizdį ir gamtos paveldą bei padidinti visuomenės informuotumą

4. ŠESD mažinimo priemonės

4.1. Taikomos priemonės

(Pateikite jau taikomų ŠESD mažinimo priemonių sąrašą, argumentuokite jų pasirinkimą ir paaiškinkite, kaip šios priemonės yra įgyvendinamos, kokių konkrečių veiksmų įstaiga imasi ir pan. Jei turite, pateikti duomenis apie rezultatus, kuriuos pavyko pasiekti taikant priemones)

1. Perkama tik žaliaji elektros energija.
2. 24,9 proc sunaudojamos elektros energijos yra iš atsinaujinančių šaltinių.
3. 100 proc viešųjų pirkimų yra žalieji. Žaliųjų pirkimų metu pirkti produktai ir paslaugos dažnai yra pagaminti iš tvarių medžiagų, turinčių mažesnę poveikį aplinkai. Tai gali apimti produktus, pagamintus naudojant atsinaujinančius išteklius arba turinčius mažesnę energijos suvartojimą.
4. Palaipsniui mažinamas elektroninės įrangos kiekis (pvz. atsisakoma perteklinių spausdintuvų).
5. Aplinkos, teritorijų priežiūrai, jei yra galimybės, naudojami akumulatoriniai įrankiai (akumulatorinės krūmapjovės ir t.t.).
6. Biuro popieriaus mažinimas. Biuro popieriaus naudojimas tiesiogiai siejamas su spausdinių poreikiu. Spausdiniams naudojamų popieriaus kiekis 2024 m. sumažintas 85,81 proc lyginant su 2023 m.
7. Taikomas atliekų rūšiavimas.
8. Įdiegta telemetrinė automobilių stebėjimo sistema, kuri fiksuoja automobilių naudojamo kuro apimtį, kelionės maršrutus. Vertinant kuro sąnaudas, kelionei pasirenkamas taupesnis automobilis.
9. Atsisakyta itin taršių, o taip pat ir perteklinių automobilių. 2023-2024 m atsisakyta 5 automobilių.
10. Tvarkomos, atkuriamos gamtinės teritorijos, absorbuojančios didelius CO2 kiekius.
11. Dalis darbuotojų dirba nuotoliniu būdu (taip mažinamas ŠESD kiekis nevažiuojant iš namų į darbą kasdien).
12. Švietėjiška veikla apie veiksmų svarbą mažinant ŠESD emisijas.

4.2. Planuojamos taikyti priemonės

(Pateikite planuojamų taikyti ŠESD mažinimo priemonių sąrašą, argumentuokite jų pasirinkimą ir paaiškinkite, kaip šios priemonės bus įgyvendinamos, kokių konkrečių veiksmų įstaiga imsis ir pan.)

1. Planuojama diegti energiją taupančias technologijas (pvz. LED apšvietimas, judesio/prietemos davikliai).
2. Atlikti esamų dokumentų rengimo procesų analizę ir nustatyti dokumentų (dar rengiamų popieriniame variante), kuriuos galima rengti elektroniniu formatu, apimtį. Pereinant prie elektroninių dokumentų mažinamas popieriaus sunaudojimas, spausdinimo energijos poreikis ir transportavimo sukelta emisija.
3. Atliekama nuolatinė patalpų išlaikymo kaštų stebėseną. Taikomas hibridinis darbo modelis; Skatinamas efektyvesnis erdvių naudojimas. Patalpų optimizavimas leidžia sumažinti ŠESD emisijų kiekį, taupoma energija ir efektyviau naudojami Direkcijos resursai.
4. Mažinti taršių automobilių skaičių. Atsisakyti senų, taršių, dyzelinių automobilių ir juos, esant finansinėms galimybėms, pakeisti mažiau taršiais, hibridiniais ar elektra varomais automobiliais.
5. Esant finansinėms galimybėms optimizuoti turimų pastatų šildymo sistemas.
6. Didinti darbuotojų ir saugomų teritorijų lankytojų sąmoningumą apie klimatui neutralios veiklos svarbą – dalyvavimas mokymuose. švietėjiškos veiklos, žaliosios pamokos.
7. Dalyvauti atkuriant ir prižiūrint didesnių anglies sancaupų buveines.

5. Plano stebėseną

(Pateikite informaciją, kaip bus vykdoma įstaigos perėjimo prie klimatui neutralios veiklos plano stebėseną)

Kasmet iki sausio 25 dienos parengiama plano vykdymo ataskaita. Planas gali būti tikslinamas atsižvelgiant į taikomų priemonių veiksmingumą arba naujas galimybes mažinti ŠESD emisijas.

Plano įgyvendinimo rizikos:

- Nepakankamas finansavimas plano priemonių įgyvendinimui
- Negautas finansavimas iš programų, finansuojančių tvarius sprendimus. Negautos lėšos, reikalingos prisidėti prie projektų, finansuojančių tvarius sprendimus, įgyvendinimo

6. Įstaigos ŠESD emisijos 2024-2028 m.

(Pateikite informaciją apie numatomas įstaigos ŠESD emisijas ir jų rodiklius 2024-2028 m. Rekomenduojama naudotis žemiau pateikta pavyzdine forma, koreguojant ją pagal įstaigos veiklos specifiką ir ŠESD emisijų šaltinius. Pateikiamas pavyzdys su įstaigos automobiliais: įstaiga turi 5 automobilius, kurių bendras sukuriamas ŠESD 2023 m. buvo 7,125 tCO₂e. Įstaiga nurodo, kad įsigys 5 elektromobilius (1 elektromobilis - 0 tCO₂e/metus). Rodiklių reikšmių stulpeliuose numatoma, kiek ŠESD kiekvienais metais įstaiga sutaupys pritaikius priemonę. Taip pat nurodomos ir faktinis rodiklis einamaisiais plano pildymo metais;

ŠESD emisijos apima anglies dioksido (CO₂), metano (CH₄), azoto suboksido (N₂O), taip pat fluorintų dujų (HFC, PFC, SF₆ ir NF₃) kiekį, išmetamą į atmosferą dėl įstaigos veiklos. Tiesioginių ir netiesioginių ŠESD emisijų skaičiavimas turi būti grindžiamas ŠESD protokolu (angl. Greenhouse gas protocol, GHG protocol) ir apimti tris lygius:

1 lygis - tiesioginės ŠESD emisijos iš įstaigai priklausančių ar jos kontroliuojamų šaltinių (pvz., dujų ar kito iškastinio kuro deginimas įstaigos patalpų šildymui, įstaigos automobiliai);

2 lygis - netiesioginės ŠESD emisijos, susidarančios dėl įstaigos perkamų ir vartojamų energetinių paslaugų (pvz., elektros energijos tiekimas įstaigų apšvietimui, darbo vietų aprūpinimui, patalpų vėsinimui, taip pat centralizuotas patalpų šildymas);

3 lygis - visos kitos netiesioginės ŠESD emisijos, susidarančios įstaigai nepriklausančiuose šaltiniuose, pvz., įstaigos perkamos prekės ir paslaugos, jų transportavimas, dėl įstaigos veiklos susidarančios atliekos, darbuotojų komandiruotės, taip pat darbuotojų kelionės į darbą ir iš darbo. Rekomenduojama įvardyti pagrindinius 3 lygio emisijų šaltinius ir, atsižvelgiant į duomenų prieinamumą, atlikti bent apytikslį ŠESD vertinimą arba paaiškinti, kodėl vertinimas neatliekamas.)

ŠESD emisijų lygis	ŠESD emisijų šaltinis	Suvartojimas, mato vnt. (2023)	tCO ₂ e (2023)	Taikomos / planuojamos taikyti priemonės ŠESD mažinimui	Rodiklių reikšmės (±tCO ₂ e)					Faktinis rodiklis (tCO ₂ e) Kaip pasikeitė ŠESD emisijos nuo 2023 m.?
					2024	2025	2026	2027	2028	
<u>1 lygis</u>	Stacionarios emisijos Kuro deginimas turimų patalpų šildymui (malkos, briketai, dujos)	2632,88 kv. m	16,7	Modernizuoti pastatų šildymo sistemas	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-2,5
	Nestacionarios emisijos (automobiliai, traktoriai, įrankiai)	38 vnt.	58,7	Keisti taršius automobilius mažiau taršiais. Optimizuoti keliones. Benzininius	0	-0,5	-1	-1	-1	-3,5

				darbo įrankius keisti elektriniais						
2 lygis	Elektros energija	Suvargota 107082 kWh Pagaminta 91817 kWh	7,1	Taupyti elektros energiją. Energiją taupanti įranga ir elektros instaliacija	0	0	-0,5	-0,5	-0,5	-1,5
	Šildymo/šaldymo energija	49,6 MWh	5,0		0	0	0	0	0	0
3 lygis	Įsigytos prekės ir paslaugos ¹		-	Vykdyti žaliuosius pirkimus, vadovaujantis Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdant žaliuosius pirkimus, tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. D1-508 „Dėl aplinkos	-	-	-	-	-	-

¹ Planuojant ŠESD mažinimo priemones, susijusius su įstaigos perkamomis prekėmis ir paslaugomis, siūloma vadovautis žaliųjų pirkimų reikalavimais pagal Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdant žaliuosius pirkimus, tvarkos aprašą, patvirtintą 2011 m. birželio 28 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-508.

				apsaugos kriterijų taikymo, vykdam žaliuosius pirkimus, tvarkos aprašo patvirtinimo“.						
--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--

7. Sąsaja su JT darnaus vystymosi tikslais (DVT)

2015 m. rugsėjo 25 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos metu buvo patvirtinta rezoliucija „Keiskime mūsų pasaulį Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų“ (arba Darbotvarkė 2030), joje numatyti Darnaus vystymosi tikslai (toliau – DVT). Lietuva, kartu su kitomis valstybėmis įsipareigojo įgyvendinti DVT iki 2030 m. Visus DVT ir jų uždavinius galite rasti [čia](#).

(Ivardinkite konkrečius DVT, prie kurių įstaiga prisidės įgyvendinant parėjimo prie klimatui neutralios veiklos planą, pvz.

7 DVT „Užtikrinti visiems galimybę naudotis prieinama, patikima, darnia ir modernia energija“;

12 DVT „Užtikrinti darnius vartojimo ir gamybos modelius“ ir t.t.)

7 DVT Užtikrinti visiems galimybę naudotis prieinama, patikima, darnia ir modernia energija;

8 DVT Skatinti tvarų, įtraukų ir darnų ekonomikos augimą, produktyvų įdarbinimą ir deramą darbą;

9 DVT Kurti atsparią infrastruktūrą, skatinti visa apimančią industrializaciją ir skatinti naujoves;

12 DVT Užtikrinti darnius vartojimo ir gamybos modelius;

13 DVT Imtis skubių kovos su klimato kaita ir jos poveikiu veiksmų;

15 DVT Saugoti, atkurti ir skatinti darnų sausumos ekosistemų naudojimą, darniai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti žemės būklės blogėjimą ir pakeisti šį procesą priešinga kryptimi bei sustabdyti biologinės įvairovės praradimą.

8. Kita informacija

(Jei norite, galite aprašyti kitą aktualią informaciją susijusią su perėjimu prie klimatui neutralios įstaigos veiklos)